

Verkennd Natuurwaardenonderzoek "Uitbreiding Buitenhof de Leister"

Arcus Zuid Projectontwikkeling

Definitief rapport

Verkennd Natuurwaardenonderzoek "Uitbreiding Buitenhof de Leistert"

Arcus Zuid Projectontwikkeling

Definitief rapport

Rapportnummer: 211x05038.064865_2

Datum: 20 oktober 2011

Contactpersoon opdrachtgever: Dhr. M. Verhoosel
Arcus Zuid Projectontwikkeling BV

Projectteam BRO: Mevrouw P. Maas en de heren R. van Dijk en P. van de Ligt

Trefwoorden: Natuurwaardenonderzoek
Soortbeschrijving en effectbeoordeling
Dassenburcht
Vliegroutes vleermuizen
Foerageergebied Steenuil
Gebouwbewonende vogelsoorten

Bron foto kaft: Hollandse Hoogte 11

Beknorte inhoud: Vanwege wijzigingen in het natuurbeleid en mogelijke wijzigingen van het plan ten opzichte van het compensatieplan is het noodzakelijk om het huidige initiatief (uitbreiding Buitenhof de Leistert) opnieuw te toetsen aan de Flora- en faunawet.

Het eerder uitgevoerde natuuronderzoek en twee recent uitgevoerde veldonderzoekrondes vormen hiervoor de basis. In voorliggend rapport zijn de resultaten hiervan weergegeven en is advies gegeven met betrekking tot de mogelijkheden en eventuele vervolgstappen vanuit natuurwetgeving en natuurbeleid om de geplande ontwikkeling te realiseren.

BRO
Hoofdvestiging
Postbus 4
5280 AA Boxtel
Bosscheweg 107
5282 WV Boxtel
T +31 (0)411 850 400
F +31 (0)411 850 401
E info@bro.nl

Inhoudsopgave	pagina
1. INLEIDING	3
1.1 Aanleiding van het onderzoek	3
1.2 Leeswijzer	3
2. CONCLUSIE EN ADVIES	5
3. WERKWIJZE	7
4. BESCHERMDE NATUURWAARDEN	9
4.1 Ligging en beschrijving van het plangebied	9
4.2 Beschrijving initiatief	11
4.3 Soortenbeschrijving en effectenbeoordeling	13
4.3.1 Vaatplanten	13
4.3.2 Grondgebonden zoogdieren	14
4.3.3 Vleermuizen	16
4.3.4 Vogels	18
4.3.5 Amfibieën, reptielen en vissen	21
4.3.6 Ongewervelde diersoorten	21
4.4 Beschermde gebieden	22
4.4.1 Natuurbeschermingswet	22
4.4.2 Planologisch beschermde natuurwaarden	22
4.2.3 Boswet	22
BIJLAGEN	
Bijlage 1: Ruimtelijke plannen en natuurwetgeving	

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding van het onderzoek

Op een locatie aan de Heldensedijk te Roggel waar momenteel Hippiisch centrum “De Leistert” is gevestigd, is de uitbreiding van recreatiepark De Leistert voorzien. De initiatieflocatie ligt exact tussen het bestaande recreatieoord De Leistert en een recent ontwikkeld bungalowpark met vakantieboerderijen, genaamd Buitenhof de Leistert. Het hippisch centrum dient geheel te verdwijnen op de locatie en daarvoor in de plaats zullen nieuwe vakantieboerderijen en een recreatiecentrum verrijzen. Na afronding van dit plan is sprake van een groot aangeschakeld recreatiepark, voorzien van zwembad, camping, horeca, winkels en vakantieboerderijen.

De geplande ontwikkeling is niet mogelijk op basis van het bestaande bestemmingsplan. Om deze ontwikkeling juridisch-planologisch mogelijk te maken dient een nieuw bestemmingsplan opgesteld te worden. Hiervoor is het onder andere noodzakelijk om inzicht te krijgen in de wettelijke verplichtingen en mogelijkheden met betrekking tot natuurwetgeving en natuurbeleid. Deze onderzoeken zijn reeds uitgevoerd in 2007, ten behoeve van de ontwikkeling van de Buitenhof; in deze onderzoeken is ook de huidige initiatieflocatie meegenomen. Onderdeel van deze onderzoeken vormt een natuurcompensatieplan in het kader van de Flora- en faunawet voor Steenuil en Das¹.

Vanwege wijzigingen in het natuurbeleid en mogelijke wijzigingen van het plan ten opzichte van het compensatieplan is het noodzakelijk om het huidige initiatief opnieuw te toetsen aan de Flora- en faunawet. Het eerder uitgevoerde natuuronderzoek en twee recent uitgevoerde veldonderzoekrondes vormen hiervoor de basis. In voorliggend rapport zijn de resultaten hiervan weergegeven en is advies gegeven met betrekking tot de mogelijkheden en eventuele vervolgstappen vanuit natuurwetgeving en natuurbeleid om de geplande ontwikkeling te realiseren.

1.2 Leeswijzer

In Hoofdstuk 2 zijn de belangrijkste conclusies van het onderzoek vertaald in een advies. Hoofdstuk 3 geeft de gevolgde werkwijze weer, en in Hoofdstuk 4 zijn de resultaten van het natuuronderzoek uitgewerkt en onderbouwd. Een samenvatting van het gebruikte wettelijke kader is gegeven in Bijlage 1.

¹ Rapport Vossen Roggel B.V., Dresenhof te Roggel, Compensatieplan Das en Steenuil, d.d. 28 januari 2009.

Foto-impressie van links naar rechts, van boven naar beneden: Leistertweg ter hoogte van de manege; 2. Springparcours; 3. Greppel in bosschage ten zuiden van manege; 4. Grasveld in zuidelijk deel plangebied; 5. Grasland aan noordzijde plangebied; 6. Recent ingezaaid oostelijk deel van het plangebied; 7. Zandpad aan bosrand; 8. Slootje centraal in het plangebied.

2. CONCLUSIE EN ADVIES

In het plangebied zijn geen kraam- of zomerverblijfplaatsen en paar- of winterverblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig. Voor de in het plangebied aanwezige migratieroute voor vleermuizen dienen maatregelen opgenomen te worden die zekerstellen dat de structuur in het plan behouden blijft. Tenminste één zijde van de wegbeplanting langs de Leistertweg zal behouden moeten blijven en worden opgenomen in de uitwerking van het ruimtelijk plan (inrichtings- en beplantingsplan). Op langere termijn zal de nieuw aan te leggen beplanting in het gebied zorgen voor een duurzaam geschikt functioneel leefgebied doordat een parkachtige omgeving wordt gecreëerd waarin vleermuizen graag foerageren.

Wanneer het eerder als dassencompensatiegebied ingerichte terrein ten oosten van Buitenhof de Leistert door aanpassing van het beheer geschikt is als dassenfoeragegebied, kan worden verondersteld dat de nabijgelegen dassenburcht voldoende foeragegebied in de directe omgeving behoudt, ook na ontwikkeling van het plangebied. Aanvullende compenserende of mitigerende maatregelen worden in dat geval niet noodzakelijk geacht.

Voor de Steenuil is vastgesteld dat door de ontwikkeling geen nestplaats zal verdwijnen. Of het plangebied wel onderdeel uitmaakt van een territorium van nabij levende steenuilen, is beoordeeld na de tweede veldinventarisatie, dit was zeer waarschijnlijk wel het geval. Doordat het plan een ruime opzet heeft en een groene, landelijke uitstraling nastreeft, zou als nadere planuitwerking nestgelegenheid en foeragegelegenheid voor de Steenuil kunnen worden gecreëerd. De maatregelen hiervoor dienen uitgewerkt te worden in een mitigatieplan voor Steenuil.

Met de sloop van de huidige gebouwen verdwijnen nestplaatsen voor de gebouw-bewonende vogelsoorten Huismus, Boerenwaluw, Huiswaluw en Zwarte roodstaart. Het is nodig dat passende mitigerende maatregelen genomen worden. In een mitigatieplan voor broedvogels moet worden vastgelegd welke maatregelen genomen worden om nestgelegenheid te behouden en verstoring tijdens de sloop- en bouwwerkzaamheden zoveel mogelijk te beperken (doormiddel van een vooraf overeengekomen ecologisch werkprotocol).

Voor alle overige broedvogels geldt dat begroeiingen waarin vogels kunnen broeden (bomen, struiken en ruigtestroken) verwijderd moeten worden in de periode september-maart. Indien dit niet mogelijk is, is het nodig om voorafgaand aan de werkzaamheden de te verwijderen begroeiingen te laten controleren op aanwezige broedvogels. Wanneer op dat moment geen vogels in de begroeiing nestelen, kan

alsnog begonnen worden met de ingreep. Een ontheffing voor vogels is in dit geval niet nodig.

Voor overige soortgroepen geldt dat negatieve effecten op beschermde soorten redelijkerwijs uitgesloten kunnen worden, zodat hiervoor geen vervolgmaatregelen nodig zijn.

Het plangebied ligt buiten de invloedssfeer van door de Natuurbeschermingswet beschermde gebieden. Het plangebied ligt geheel buiten de Ecologische Hoofdstructuur en Provinciale Ontwikkelingszone Groen zoals vastgelegd op de Groene Waardenkaart horende bij het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL). Ook liggen in het gebied geen groene waarden die in het vigerende gemeentelijke bestemmingsplan zijn beschermd. In de planontwikkeling hoeft daarom geen rekening gehouden te worden met wettelijke en planologische gebiedsbescherming.

Voor de kap van de opgaande beplanting aan de oostzijde van het hippisch centrum geldt een meldingsplicht bij Dienst Regelingen van het Ministerie van EL&I. Omdat de houtopstanden binnen het vigerende bestemmingsplan niet planologisch beschermd zijn, is herplant volgens artikel 5 van de Boswet niet aan de orde.

3. WERKWIJZE

In dit natuuronderzoek is de waarde van de initiatieflocatie bepaald voor beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet. Dit is gedaan door middel van bronnenonderzoek en veldonderzoek. Op basis van de verzamelde gegevens is een beoordeling gemaakt wat de effecten van de ingreep zijn op beschermde soorten, en er is aangegeven of en hoe de ontwikkeling gerealiseerd kan worden met inachtneming van de Flora- en faunawet en het vigerende natuurbeleid.

Voor het bronnenonderzoek is gebruik gemaakt van vrij beschikbare gegevens. Als basis hiervoor dient het natuuronderzoek dat in 2006 is uitgevoerd door Arcadis² en het compensatieplan dat in 2009 is opgesteld door Kragten³. Tevens zijn verspreidingsgegevens van vaatplanten en broedvogels beschikbaar bij de provincie Limburg (deze gegevens dateren uit 1999). Daarnaast is gebruik gemaakt van algemene landelijke en provinciale verspreidingsatlassen. Er zijn geen gegevens aangekocht bij Natuurloket omdat op basis van de vrij beschikbare gegevens en het veldbezoek reeds een voldoende beeld is verkregen van de aanwezige natuurwaarden.

Arcadis heeft in 2006 het plangebied als volgt onderzocht. Op 19 juli 2006 is in potentieel geschikte biotopen in het plangebied gezocht naar Levendbarende hagedissen. Tijdens dit onderzoek is ook gelet op bijzondere broedvogels in het plangebied. Voorts is het plangebied op 26 en 31 juli onderzocht op het voorkomen van vleermuizen. Hierbij is onderzocht of er vaste rust- en verblijfplaatsen aanwezig zijn binnen de planbegrenzing en in hoeverre het plangebied dienst doet als foerageer- of migreergebied voor vleermuizen. Het vleermuisonderzoek heeft plaatsgevonden gedurende de avondschemering en gedurende de nacht. Hierbij is gebruik gemaakt van een bat-detector met opnamefunctie. Met behulp van de opnames en een software pakket is het mogelijk om lastig determineerbare soorten met 100% zekerheid te kunnen determineren. De onderzoeksmethode komt qua inventarisatieperiode en intensiteit niet overeen met het Vleermuisprotocol.

BRO heeft een aanvullend verkennend veldbezoek uitgevoerd op 26 mei 2011. Hierbij is het plangebied opnieuw bezocht, inclusief de directe omgeving. Tijdens het veldbezoek zijn de aanwezige ecotopen en begroeiingen in beeld gebracht; bovendien is gelet op sporen en verblijfplaatsen van (beschermde) soorten in en rondom het plangebied. De aanwezige bebouwing is zowel van de buiten- als binnenzijde

² Memo: Definitieve resultaten nader ecologisch onderzoek uitbreiding Heldense Dijk, te Roggel & Samenvattende conclusies Flora- en faunawet Project Vossen te Roggel, d.d. 20 september 2006

³ Rapport: Vossen Roggel B.V., Dresenhof te Roggel, Compensatieplan Das en Steenuil, d.d. 28 januari 2009.

onderzocht. Tijdens het veldbezoek was het half tot zwaar bewolkt en 18 graden Celsius.

Op basis van dit verkennende natuurwaardenonderzoek heeft een aanvullend onderzoek naar vleermuizen plaatsgevonden door Faunaconsult. In de nacht van 16 op 17 juni 2011 is het plangebied onderzocht op het voorkomen van vleermuizen⁴. Het plangebied is daarnaast aanvullend onderzocht in de nacht van 4 op 5 oktober 2011 op het voorkomen van vleermuizen⁵.

Hierbij werd er in blokken van drie uur geobserveerd (vanaf een uur voor zonsondergang en vanaf twee uur voor zonsopgang). Vleermuizen werden opgespoord met behulp van een heterodyne detector. Van lastig te determineren soorten zijn met behulp van een time-expansion detector/recorder geluidsopnamen gemaakt, waarvan daarna het sonogram op de computer is geanalyseerd. De belangrijkste vliegroutes en foerageergebieden werden op deze manier in kaart gebracht. Eventuele vaste rust- en verblijfplaatsen werden in kaart gebracht door te zoeken naar zwermende vleermuizen. Daarnaast zijn jaarrond beschermde vogelnesten en nesten van vogels waarvan Dienst Regelingen⁶ een omgevingsscan wenst, in de avond voor en in de ochtend na het vleermuizenonderzoek in kaart gebracht. Nachtactieve vogels werden tijdens het vleermuizenonderzoek geïnventariseerd. In de avond voor het vleermuizenonderzoek zijn alle gebouwen in het onderzoeksgebied van binnen uit onderzocht op het voorkomen van nesten, uitwerpselen of sporen van vogels, steenmarters en vleermuizen.

⁴ Rapport: Vleermuizen- en vogelnestenonderzoek op locatie de Leistert te Roggel, opgesteld door Hans Hovens, d.d. 28 juni 2011.

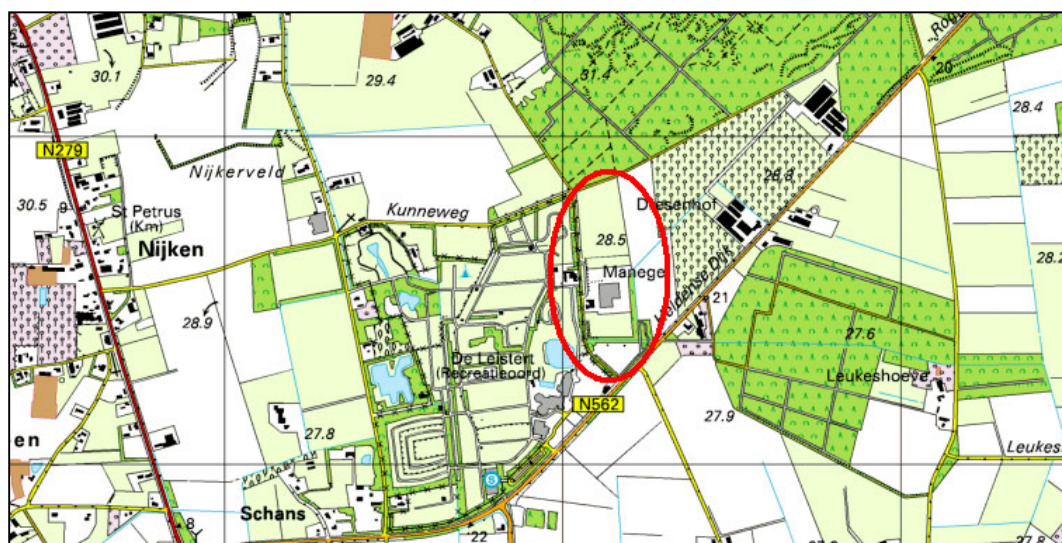
⁵ Rapport: Vleermuizen- en vogelnestenonderzoek op locatie de Leistert te Roggel, opgesteld door Ruud Sijnders en Hans Hovens, d.d. 10 oktober 2011.

⁶ A) Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen. Brief van 26 augustus 2009. Ondertekend door Teammanager Uitvoering Dienst Regelingen, dhr. B. Kluivingh-Deetman, namens de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. B) Bijlage aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten. Ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit. C) Uitleg Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.

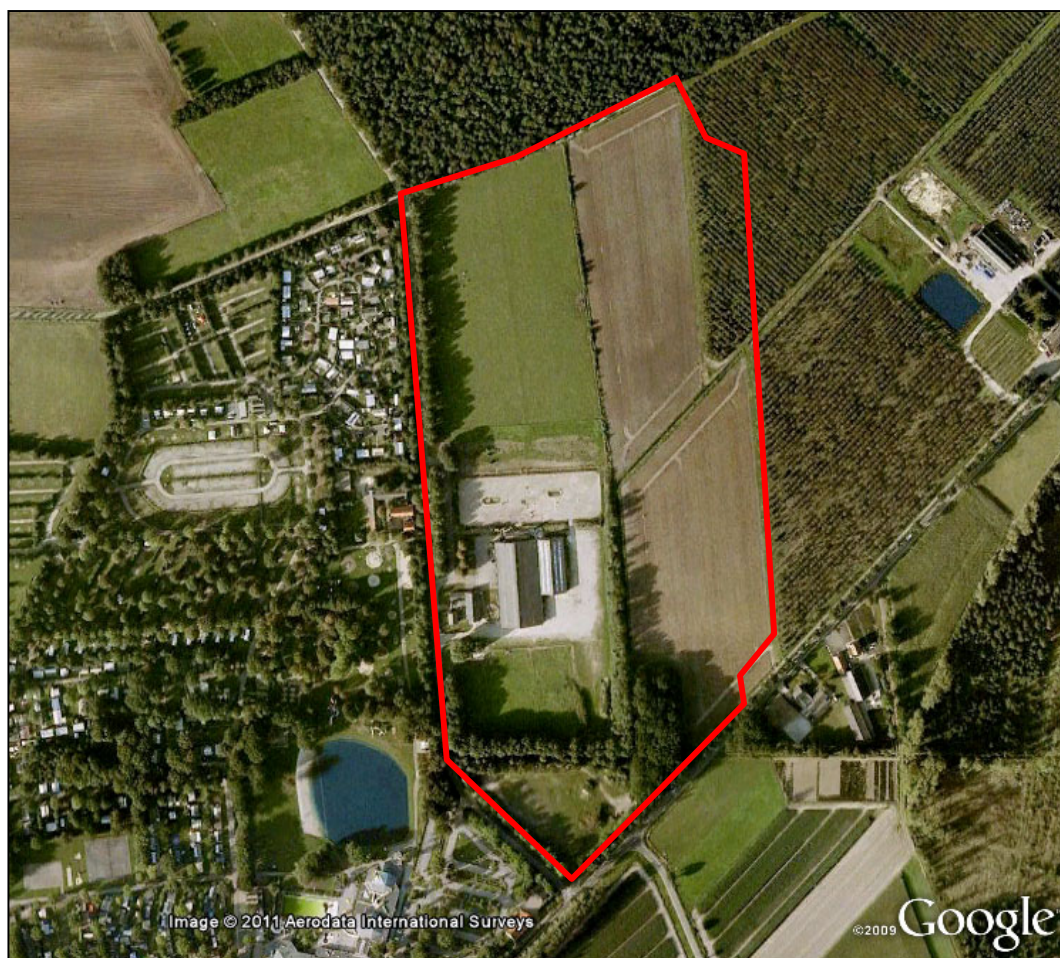
4. BESCHERMDE NATUURWAARDEN

4.1 Ligging en beschrijving van het plangebied

Het plangebied ligt in het buitengebied ten noorden van de kern Roggel in de gemeente Leudal. Het plangebied wordt begrensd door de Heldensedijk (N562) aan de zuidzijde, de Leistertweg aan de westzijde, een zandpad (verlengde van de Kunneweg) aan de noordzijde, en het reeds ontwikkelde deel van Buitenhof de Leistert aan de oostzijde. De Amersfoortcoördinaten van het midden van het onderzoeksgebied zijn 193,2-365,5⁷ (Afbeelding 1).

gebied Ophovensche Zandberg, dat voornamelijk bestaat uit naald- en gemengde bossen. De agrarische gebieden in de omgeving zijn deels in gebruik als bouwland en deels als (ingezaaid) grasland. Het plangebied zelf bestaat uit de gronden van hippisch centrum "de Leistert" en aangrenzende gronden. Het hippisch centrum bestaat uit een grootschalige manege met drie binnenbakken en twee buitenbakken, een stapmolen, bijbehorende bedrijfswoning en weilanden. Aan de westzijde bevindt zich parallel aan de Leistertweg een deels verharde parkeerplaats (Afbeelding 2).

Afbeelding 2 – Begrenzing plangebied in rood.

Een groot deel van de randen van het hippisch centrum is beplant met bomen en struiken. Zo is de oostzijde van de Leistertweg voorzien van een eenzijdige laanbeplanting van Zomereik. Deze structuur is onderbroken ter hoogte van de bebouwing. Tussen het parkeerterrein en de bebouwing staan vier lindes. Een dichte houtsingel met gemengd inheems bosplantsoen scheidt de Leistertweg van het bestaande recreatiepark. Het zuidelijk deel van het hippisch centrum wordt omringd door een houtsingel die deels op een zandlichaam is aangeplant. Ten zuiden van de be-

drijfswoning bevindt zich een kleine bosschage. Centraal in het plangebied ligt een waterhoudend slootje. Tussen een dubbele houtsingel aan de zuidzijde van het plangebied loopt een greppel. Ten zuiden en ten oosten van het hippisch centrum liggen gronden die recentelijk zijn ingezaaid bij de ontwikkeling van Buitenhof de Leistert. Langs het zuidelijke grasveld is recentelijk een toegangsweg tot het nieuwe recreatiepark aangelegd. Het nieuwe recreatiepark wordt gescheiden van het grasveld van de manege door een dubbel hekwerk met greppel ertussen. In en langs de greppel heeft zich een ruigte- en struweelvegetatie ontwikkeld.

4.2 Beschrijving initiatief

Qua uitstraling en inrichting van de locatie wordt aangesloten bij Buitenhof de Leistert. Op de eerste plaats zullen de gebouwen behorende bij de manege geheel of deels worden gesloopt, behoudens de bedrijfswoning. Daarna worden op de locatie maximaal 75 nieuwe vakantieboerderijen, in dezelfde Limburgse boerderijstijl als in Buitenhof de Leistert, gebouwd. Er worden verschillende soorten recreatiewoningen gerealiseerd, elk bestemd voor een eigen doelgroep (van gezin tot (grote) groepen). De recreatiewoningen verschillen daardoor van elkaar in oppervlakte. De maximale goot- en bouwhoogte bedraagt voor elk type woning respectievelijk 6 en 10 meter.

De recreatiewoningen zijn bestemd voor verhuur via een bedrijfsmatige exploitatie. Parkeren vindt plaats bij de woning zelf. De benodigde infrastructuur wordt aangelegd en zal aansluiten op de infrastructuur van recreatiepark De Leistert en Buitenhof de Leistert. De hoofdentree van Buitenhof de Leister en het nieuw te ontwikkelen deel is en blijft gesitueerd aan de Leistertweg. Aan de zijde van recreatiepark De Leistert (die de hoofdentree aan de Heldensedijk heeft) bevindt zich bij deze nieuwe hoofdentree reeds een parkeerterrein. Aan de zijde van het nieuw te ontwikkelen deel wordt een groot grasveld aangelegd wat als parkeerterrein en evenemententerrein kan dienen.

Ten tweede worden nieuwe centrale voorzieningen gerealiseerd met een maximaal gezamenlijk bebouwd oppervlakte van 3.000 m². De maximale goot- en bouwhoogte bedraagt respectievelijk 10 en 18 meter. Deze centrale voorzieningen zullen aan de zijde van recreatiepark De Leistert worden gerealiseerd en aansluiten bij bestaande de centrale voorzieningen. Op deze manier ontstaat een aaneengesloten recreatief centrumgebied met alle centrale voorzieningen. De centrale voorzieningen zijn niet alleen bestemd voor de verblijfsrecreanten van recreatiepark De Leistert en Buitenhof de Leistert, maar ook voor dagrecreanten en zo mogelijk ook zakelijk gebruik.

De beoogde functies in de nieuwe centrale voorzieningen worden gevestigd betreffen de volgende:

- Horeca (restaurant / café / terras);
- Detailhandel (supermarkt voor recreanten);
- Sport en spel (binnenspeeltuin / klimmuur / airhockey / etc.);
- Dagrecreatie;
- Amusement / kansspelen (gokken);
- Zakelijk (vergaderen / congres / zalenverhuur);
- Dienstverlening t.b.v. de Buitenhof de Leistert (kantoren / opslag / etc.).

Bij de nieuwe centrale voorzieningen zal een parkeerterrein worden aangelegd voor de dagrecreanten, de verblijfsrecreanten parkeren bij hun eigen recreatiewoning. Buiten de centrale voorzieningen worden tevens terrassen en een midgetgolfbaan gerealiseerd.

De bedrijfswoning van de manege blijft behouden. De bouwkundige staat van deze woning is goed. Het betekent kapitaalsvernietiging om deze te slopen. De woning zal gebruikt worden als bedrijfswoning, maar kan tevens gebruikt worden ten behoeve van recreatie. Bijvoorbeeld een fietsverhuur die zich hier vestigt, of een ijssalon.

De gehele locatie zal met veel groen worden ingepast wat de rustieke en recreatieve kwaliteit eer aan doet (dichtheid bedraagt 6 recreatiewoningen per hectare). Het plangebied dient immers een hoge recreatieve waarde te bevatten (wat mede bereikt wordt door rust en groen) wil het aantrekkelijk zijn als bungalowpark. De vakantieboerderijen worden elk voorzien van een eigen perceel. Rondom deze percelen worden groene erfafscheidingen aangebracht, bestaande uit streekeigen beplanting. Verspreid over het park worden solitaire en groepen bomen aangeplant. De randen en infrastructuur worden ook begeleidt door streekeigen beplanting. Tussen het nieuw te ontwikkelen deel en het bestaande deel van Buitenhof de Leistert wordt een brede strook erfbeplanting aangebracht. De mogelijkheid bestaat om de grondwal, zoals aanwezig bij Buitenhof de Leistert, door te trekken tot in het plangebied. Deze grondwal ligt evenwijdig aan de Heldensedijk en dient als geluidswal en afscherming.

Een deel van de bestaande beplanting in het plangebied zal verdwijnen, te weten de vier lindes en de kleine bosschage naast de bedrijfswoning, de houtsingel ten oosten van het terrein van het hippisch centrum en de struweelvegetatie die in het verlengde van deze houtsingel staat. De laanbeplanting van de Leistertweg en de dubbele houtsingel langs de greppel ten zuiden van het hippisch centrum kunnen op basis van het verkavelingsplan worden behouden (Afbeelding 3).

Afbeelding 3 – Verkavelingsplan van het plangebied (zwart omlijnd).

4.3 Soortenbeschrijving en effectenbeoordeling

4.3.1 Vaatplanten

Beschrijving en effectbeoordeling

Aan beide zijden van de Leistertweg zijn grazige bermen aanwezig waarin algemene kruidachtige soorten voorkomen, zoals Grote brandnetel, Fluitenkruid, Paardenbloem, Gewoon biggenkruid, Witte klaver en Kruipende boterbloem. Opvallend is het voorkomen van een groeiplaats van Oranje havikskruid. De provinciale natuurgegevens vermelden verder het voorkomen van de aandachtsoorten Biezenknoppen, Moerasrolklaver en Vierzadige wikke.

In het naastgelegen ingezaaide grasland zijn zeer weinig kruidachtige planten aanwezig. In de greppel met ruigtebegroeiing ten oosten van het grasland komen algemene ruigtekruiden voor zoals Grote brandnetel, Ridderzuring, Braam, etc. en volgens de provincie de aandachtsoorten Biezenknoppen, Moerasrolklaver en

Schermhavikskruid. De beschaduwde greppel aan de zuidzijde van het plangebied is begroeid met plantensoorten zoals Scherpe boterbloem, Robertskruid, Echte koekeksbloem, Dagkoekoeksbloem, Brede stekelvaren, Slanke waterweegbree en Moeraswalstro. Het grasveldje ten zuiden van de greppel en houtsingel is recentelijk heringericht en momenteel begroeid met een pioniervegetatie.

In de aangetroffen vegetaties zijn uitsluitend algemene tot zeer algemene plantensoorten aanwezig. Op basis van het veldbezoek en de provinciale inventarisatiegegevens is het voorkomen van wettelijk beschermde of bedreigde plantensoorten in het plangebied redelijkerwijs uit te sluiten.

Conclusie vaatplanten

Vanuit de Flora- en faunawet hoeft geen rekening gehouden te worden met beschermde plantensoorten.

4.3.2 Grondgebonden zoogdieren

Beschrijving en effectbeoordeling

Tijdens het verkennende veldbezoek zijn in het plangebied konijnenholen aangetroffen in de aarden wal. Daarnaast zijn molshopen aanwezig in het plangebied. Behalve Konijn en Mol zullen naar verwachting nog diverse andere zoogdiersoorten van beschermingsniveau 1 op enige wijze van het gebied gebruik maken, zoals Egel, Huisspitsmuis, Veldmuis, Rosse woelmuis, Haas, Vos en Ree. Voor de genoemde soorten geldt een algemene vrijstelling van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Geschikte verblijfplaatsen of sporen van andere strenger beschermde grondgebonden zoogdiersoorten zijn tijdens het veldbezoek niet aangetroffen. In de omgeving van het plangebied komen drie strenger beschermde grondgebonden zoogdiersoorten voor, te weten Eekhoorn, Das en Steenmarter. Eekhoorn komt voor in het bosgebied ten noorden van het plangebied. Het plangebied zelf heeft echter geen waarde als leefgebied voor de Eekhoorn vanwege het ontbreken van geschikte bossen of bosschages van enige omvang. Steenmarter komt in agrarische gebieden in de hele provincie Limburg verspreid voor. De soort leeft bij voorkeur in kleinschalige agrarische gebieden, waar hij verblijfplaatsen vindt op zolders van huizen, in stallen en schuren, en foerageert in groenstroken, bosschages, struwelen etc. Het plangebied vormt vanwege de open toegankelijke bebouwing en de beschikbaarheid van voldoende foerageergebied in de omgeving een geschikt leefgebied. Tijdens het veldonderzoek, waarbij gericht gezocht is naar Steenmarter, zijn echter geen dieren of sporen aangetroffen. Het voorkomen van vaste rust- en verblijfplaatsen van Steenmarter in het plangebied is redelijkerwijs uit te sluiten.

In het bosgebied komt op circa 700 meter afstand van het plangebied een dassenburcht voor (zie Afbeelding 4). Deze dassenburcht is vermeld in het natuuronderzoek van 2006 en bleek tijdens het verkennende veldbezoek nog steeds aanwezig op de aangegeven locatie. Ten zuiden van de burcht zijn belopen wissels aangetroffen. Dassen foerageren bij voorkeur in graslanden en hoogstamboomgaarden op regenwormen, maar ook op akkers en in bossen wordt voedsel gezocht. Dassenfamilies foerageren bij voorkeur binnen een straal van 500 meter rondom hun burcht, maar aangezien rondom de betreffende burcht grotere oppervlaktes matig geschikt of ongeschikt zijn als foerageergebied, zullen de dieren vrijwel zeker ook verder van hun burcht voedsel zoeken. Het grasland ten noorden van het hippisch centrum dat binnen het plangebied valt, zal tot het foerageergebied van de Das behoren. Het gaat om circa 2,7 hectare. Voor de Das geldt dat zowel de burchtlocatie beschermd is als ook het functionele leefgebied inclusief foerageergebied dat voor de dassenfamilie nodig is om te kunnen voortbestaan op de huidige locatie. Aangezien dit foerageergebied vrij ver van de burcht gelegen is, zal het van minder belang zijn voor de dassenfamilie dan nabijgelegen foerageergebieden. In het kader van de ontwikkeling van Buitenhof de Leistert is een compensatieplan voor de Das opgesteld, waarin als maatregel is opgenomen om direct ten zuiden van de dassenburcht circa 1,2 hectare grond in te richten als dassenfoerageergebied. In dit gebied heeft een agrarisch bedrijf gestaan; dit is inmiddels gesloopt en sindsdien ligt het braak. Tijdens het verkennende veldbezoek bleek dat in dit gebied al wel de benodigde inrichtingsmaatregelen zijn genomen maar nog door verruiging nog niet erg geschikt is als dassenfoerageergebied.

Afbeelding 4 – locatie van een naburig gelegen dassenburcht (rode stip op de kaart).

Zolang dit gebied niet functioneert als dassenfoerageergebied, is de betreffende dassenfamilie als erg kwetsbaar te beschouwen, aangezien er in een straal van 500 meter rondom de burcht nauwelijks preferent foerageergebied te vinden is, behalve aan de oostzijde van de N562 (Heldensedijk). Iedere verdere ingreep in het foerageergebied kan daarmee leiden tot het verdwijnen van de Das ter plaatse en is daardoor in strijd met de Flora- en faunawet. Wanneer het gebied door aanpassing van het beheer vóór de ontwikkeling van het onderhavige plan is verbeterd en het beheer hiervan is verzekerd, leidt dat tot een minder kwetsbare situatie, doordat de dassen dan niet uitsluitend afhankelijk zijn van ver weg gelegen foerageergebieden. In dat geval kan verondersteld worden dat na de ontwikkeling van het onderhavige plan in de verdere omgeving voldoende agrarische gronden beschikbaar blijven die als foerageergebied geschikt zijn. Aanvullende compenserende of mitigerende maatregelen worden in dat geval niet noodzakelijk geacht.

Conclusie grondgebonden zoogdieren

Wanneer het eerder als dassencompensatiegebied ingerichte terrein ten oosten van Buitenhof de Leistert door aanpassing van het beheer geschikt is als dassenfoerageergebied, kan worden verondersteld dat de nabijgelegen dassenburcht voldoende foerageergebied in de directe omgeving behoudt, ook na ontwikkeling van het plangebied. Aanvullende compenserende of mitigerende maatregelen worden in dat geval niet noodzakelijk geacht.

4.3.3 Vleermuizen

Beschrijving en effectbeoordeling

In 2006 zijn in het plangebied tijdens inventarisaties met een batdetector foeragerende exemplaren van Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Franjestaart aangetroffen. Verder bleek de noordelijke bosrand te fungeren als vaste vliegroute voor Laatvlieger. Dit onderzoek is echter uitgevoerd buiten de periode waarin kraam- en paarverblijven kunnen worden geïnventariseerd en is bovendien reeds 5 jaar oud. Daarom is een actualiserend onderzoek voor beschermde plant- en diersoorten, met de nadruk op vleermuizen, uitgevoerd door Faunaconsult in 2011.

Uit de onderzoeksresultaten van 28 juni 2011 blijkt dat in het plangebied geen kraamverblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn. Er zijn geen sporen, uitwerpselen of andere tekenen van aanwezigheid van vleermuizen tijdens de inspectie van de gebouwen aangetroffen. Wel vlogen er 's avonds en 's ochtends 8 tot 12 gewone dwergvleermuizen langs de rij zomereiken in het plangebied. Hier bevindt zich een vaste vliegroute. Gedurende de nacht werd er door 2 gewone dwergvleermuizen boven de eikenlaan gefoerageerd. Elders in het plangebied werd geen enkele vleermuis waargenomen.

De rij zomereiken dient als vaste vliegroute voor de gewone dwergvleermuis. De laanbomen ten westen van de weg (buiten het plangebied) voorziet echter ook in deze functie. Bij eventuele kap van de zomereiken blijft er dus voldoende geleiding over om de vaste vliegroute in stand te houden. Er is daardoor geen sprake van een onmisbare vaste vliegroute, de rij zomereiken in het onderzoeksgebied wordt in het kader van de Flora- en faunawet niet als een vaste rust- en verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis gezien. Conform het vleermuisprotocol⁸ blijken zomerverblijven, kraamverblijven en belangrijke foerageergebieden van gewone dwergvleermuizen in het onderzoeksgebied afwezig te zijn. Aan de buitenzijde van de rijhal zijn gevelbetimmeringen aanwezig waarachter vleermuizen zich kunnen verschuilen. Verder zijn de stallen via open deuren en ramen toegankelijk voor vleermuizen; deze zouden in nauwe donkere ruimten binnenin de stallen verblijfplaatsen kunnen vinden. Verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen kunnen wel worden uitgesloten aangezien holle bomen ontbreken.

Gedurende het onderzoek van 28 juni 2011 zijn geen zwermende vleermuizen of andere aanwijzingen waargenomen die duiden op de aanwezigheid van dagrustplaatsen of kolonieverblijven van vleermuizen binnen het plangebied. Verder zijn binnen het plangebied geen foeragerende vleermuizen waargenomen. Tijdens het onderzoek in de avond van 4 oktober is binnen en buiten het plangebied een territoriaal roepende mannelijke gewone dwergvleermuis waargenomen. Dit dier vloog op en neer tussen de locaties A en B (zie Afbeelding 5). Aangezien gedurende de ochtendinventarisatie binnen het plangebied geen zwermende/invliegende dieren zijn waargenomen, en gezien de locatie en het tijdstip van de waarneming, bevindt de (paar)verblijfplaats van dit dier zich niet binnen het plangebied. Mogelijk bevindt deze verblijfplaats zich in het woonhuis aan de overzijde van de Leistertweg. Samen met het in juni uitgevoerde onderzoek is hiermee, conform het vleermuisprotocol, vastgesteld dat vaste rust- en verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuizen in de te slopen gebouwen afwezig te zijn.

Alle inheemse vleermuissoorten vallen onder beschermingsniveau 3 van de Flora- en faunawet en bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Voor deze categorie soorten zal door middel van mitigerende maatregelen voorkomen moeten worden dat overtreding van de Flora- en faunawet plaatsvindt. Voor vleermuizen kan namelijk alleen bij dwingende redenen van openbaar belang ontheffing worden verleend als er overtreding van de Flora- en faunawet plaatsvindt. In de praktijk is het (afhankelijk van de omvang en functie van de verblijfplaats) goed mogelijk om met mitigerende maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voor de genoemde soorten te voorkomen. Uit de reeds beschikbare onderzoeksresultaten kan worden geconcludeerd dat de beplanting langs de Leistertweg fungeert als vaste vliegroute. Deze valt buiten het plangebied en zal behouden blijven zoals in de huidige situatie. Vas-

⁸ Vleermuisprotocol 2011 - Gegevensautoriteit Natuur (GAN), Netwerk Groene Bureaus (NGB) en Zoogdiervereniging (ZVV).

te vliegroutes voor vleermuizen zijn beschermd als onderdeel van het functionele leefgebied voor de vleermuispopulatie. Behoud van tenminste één zijde van de wegbeplanting is nodig om de functie voor vleermuizen te kunnen behouden. Op langere termijn zal de nieuw aan te leggen beplanting in het gebied zorgen voor een duurzaam geschikt functioneel leefgebied doordat een parkachtige omgeving wordt gecreëerd waarin vleermuizen graag foerageren. Deze maatregel zal in een mitigatieplan worden vastgelegd.

Conclusie vleermuizen

In het plangebied zijn geen kraam- of zomerverblijfplaatsen en paar- of winterverblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig. Voor de in het plangebied aanwezige migratieroute voor vleermuizen dienen mitigerende maatregelen opgenomen te worden, waardoor zeker wordt gesteld dat tenminste een van de aanwezige migratieroutes voor vleermuizen behouden blijft, door deze op te nemen in de uitwerking van het ruimtelijk plan (inrichtings- en beplantingsplan). Op langere termijn zal de nieuw aan te leggen beplanting in het gebied zorgen voor een duurzaam geschikt functioneel leefgebied doordat een parkachtige omgeving wordt gecreëerd waarin vleermuizen graag foerageren. Het plan heeft daarom geen negatieve effecten op het voorkomen van vleermuizen en de huidige staat van instandhouding, indien deze voorwaarde geborgd wordt in een mitigatieplan.

4.3.4 Vogels

Beschrijving en effectbeoordeling

In het plangebied zijn tijdens het veldbezoek nestplaatsen van gebouwbewonende vogels aangetroffen in de rijhal en de stallen. Het gaat om Huismus (circa 25 paartjes), Boerenwaluw (tenminste 2 nesten) en Zwarte roodstaart (1 paartje). De Huiswaluw is ook foeragerend aangetroffen, maar in het plangebied is geen nest van deze soort gevonden. Volgens de provinciale natuurgegevens komt in of rondom de manege tevens de gebouwbewonende Holenduif voor.

Volgens het in 2006 uitgevoerde natuuronderzoek is in het hippisch centrum bovendien een nestplaats van de Steenuil aanwezig. Er zijn destijds één adulte en drie juveniele uilen waargenomen. Aangezien het onderzoek na de periode van uitvliegen is uitgevoerd, is hierbij niet exact vastgesteld waar zich de nestplaats bevindt. Om vast te stellen wat op dit moment de waarde van het plangebied is voor de Steenuil, is gedurende de nachtelijke inventarisatie specifiek gelet op deze soort. In de periode vóór het uitvliegen zijn jonge uilen luidruchtig waardoor ze goed kunnen worden vastgesteld. Tijdens het onderzoek zijn geen steenuilen waargenomen. Er is hierdoor redelijkerwijs uitgesloten dat zich in het plangebied een nestplaats van de Steenuil bevindt. Het kan zijn dat zich in de nabijheid van het plangebied een Steenuil bevindt. Een deel van de groenvoorzieningen in Buitenhof de Leistert is in het kader van de natuurcompensatie voor dit plan ingericht als foerageergebied

voor Steenuil. Ook het grasland rondom het hippisch centrum is geschikt als foerageergebied. In de struwelen en houtsingels in het plangebied zijn nog enkele andere vogelsoorten waargenomen, waarvan verondersteld kan worden dat deze in of direct rondom het plangebied broeden. Het gaat om Merel, Koolmees, Ekster en Grasmus. De provinciale natuurgegevens melden tevens het voorkomen van Geelgors (in de struweelstrook) en Boomkruiper (in de houtsingels). Naast deze soorten zullen nog andere algemene soorten in de aanwezige beplantingen tot broeden komen.

Op de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' van het Ministerie van LNV (augustus 2009) wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën vogelnesten. Van de meeste vogelsoorten zijn de nesten uitsluitend beschermd wanneer deze tijdens de broed- en nestperiode in gebruik zijn. Het gaat om soorten die jaarlijks nieuwe nesten maken. Van een aantal soorten is het nest, inclusief de functionele leefomgeving, jaarrond beschermd. Dit zijn een aantal roofvogels, koloniebroeders en gebouwbewonende vogelsoorten. Hieronder vallen de genoemde soorten Steenuil en Huismus. Tenslotte is er een categorie nesten van vogelsoorten die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed, maar die over voldoende flexibiliteit beschikken om, als die broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen ('categorie 5-soorten').

Voor deze soorten verlangt het Ministerie van EL&I een 'omgevingscheck': bij ruimtelijke ingrepen dient te worden beoordeeld of in de nieuwe situatie voldoende nestelmogelijkheid overblijft. Hieronder vallen de genoemde soorten Boomkruiper, Ekster, Koolmees, Boerenwaluw, Huiswaluw en Zwarte roodstaart.

Bij de beoordeling van effecten op Steenuil en Huismus is van belang dat de soorten niet zullen verdwijnen als gevolg van de ingreep. Voor de Steenuil is vastgesteld dat door de ontwikkeling geen nestplaats zal verdwijnen. Of het plangebied wel onderdeel uitmaakt van territorium van nabij levende steenuilen, is onderzocht middels een tweede veldinventarisatie, dit is zeer waarschijnlijk wel het geval. Doordat het plan een ruime opzet heeft en een groene, landelijke uitstraling nastreeft, zou als nadere planuitwerking nestgelegenheid en foerageergelegenheid voor de Steenuil kunnen worden gecreëerd. Het is aan te bevelen om hier op voorhand rekening mee te houden. Voor de Huismus zal door de geplande ontwikkeling een relatief groot aantal nestplaatsen verdwijnen. Het functionele leefgebied van de Huismus zal in de nieuwe situatie weliswaar sterk veranderen, maar niet wezenlijk verslechteren. De opzet van het vakantiepark met veel groen in de vorm van heggen kan een prima biotoop voor deze soort vormen. Aangezien nestplaatsen van de soort jaarrond beschermd zijn, is het wel van belang dat passende mitigerende maatregelen genomen worden om nestgelegenheid te behouden en verstoring tijdens de sloop- en bouwwerkzaamheden zoveel mogelijk te beperken.

Voor Boerenzwaluw, Huiszwaluw en Zwarte roodstaart geldt hetzelfde als voor de Huismus. Deze soorten zijn sterk gebonden aan de aanwezige bebouwing. Wanneer de nestplaatsen verdwijnen door de sloop van de bebouwing, kan niet zonder meer worden aangenomen dat deze vogelsoorten elders vervangende nestgelegenheid vinden. Er zullen daarom passende mitigerende maatregelen uitgewerkt moeten worden om nestgelegenheid te behouden en verstoring tijdens de sloop- en bouwwerkzaamheden zoveel mogelijk te beperken.

Voor de soorten Boomkruiper, Ekster, Koolmees kan worden geconcludeerd dat door de ontwikkeling geen nestplaatsen verloren gaan, en dat de soorten over voldoende flexibiliteit beschikken om tijdens de werkzaamheden tijdelijk elders geschikte biotopen in de omgeving te gebruiken. Voor alle overige broedvogels geldt dat hun eventuele nesten in de te verwijderen beplantingen uitsluitend beschermd zijn gedurende de periode dat deze nesten in gebruik zijn, dat wil zeggen de broeden nestperiode. Het is in de praktijk niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verwijderen of verstoren van deze nesten in deze periode. Het is aan te bevelen om de begroeiingen waarin vogels kunnen broeden (bomen, struiken en ruigtestroken) te verwijderen in de periode dat de kans op broedende vogels het kleinst is. Dit is het geval in de periode september-maart. Indien dit niet mogelijk is, is het nodig om voorafgaand aan de werkzaamheden de te verwijderen begroeiingen te laten controleren op aanwezige broedvogels. Wanneer dan geen vogels in de begroeiing nestelen, kan alsnog begonnen worden met de ingreep. Een ontheffing voor vogels is in dit geval niet nodig.

Conclusie vogels

Voor de Steenuil is vastgesteld dat door de ontwikkeling geen nestplaats zal verdwijnen. Of het plangebied wel onderdeel uitmaakt van een territorium van nabij levende steenuilen, is beoordeeld na de tweede veldinventarisatie. Het plangebied maakt onderdeel uit van het territorium voor steenuilen in de nabije omgeving. Doordat het plan een ruime opzet heeft en een groene, landelijke uitstraling nastreeft, zou als nadere planuitwerking nestgelegenheid en foerageergelegenheid voor de Steenuil kunnen worden gecreëerd. Het is aan te bevelen om hier op voorhand rekening mee te houden.

Doordat nestplaatsen verdwijnen voor de gebouwbewonende vogelsoorten Huismus, Boerenzwaluw, Huiszwaluw en Zwarte roodstaart is het nodig dat passende mitigerende maatregelen genomen worden. In een mitigatieplan moet worden vastgelegd welke maatregelen genomen worden om nestgelegenheid te behouden en verstoring tijdens de sloop- en bouwwerkzaamheden zoveel mogelijk te beperken.

Voor alle overige broedvogels geldt om dat begroeiingen waarin vogels kunnen broeden (bomen, struiken en ruigtestroken) verwijderd moeten worden in de perio-

de september-maart. Indien dit niet mogelijk is, is het nodig om voorafgaand aan de werkzaamheden de te verwijderen begroeiingen te laten controleren op aanwezige broedvogels. Wanneer dan geen vogels in de begroeiing nestelen, kan alsnog begonnen worden met de ingreep. Een ontheffing voor algemene broedvogels is in dit geval niet nodig.

4.3.5 Amfibieën, reptielen en vissen

Beschrijving en effectbeoordeling

In de periodiek waterhoudende sloten in het plangebied komen geen vissen voor. Wel vormen de sloten een geschikte voortplantingsbiotoop van algemeen beschermde amfibieën zoals Bruine kikker, Groene kikker, Kleine watersalamander en Gewone pad (beschermingsniveau 1). De greppels, struwelen en houtsingels vormen tevens een geschikte landbiotoop voor deze soorten. De waterloop valt buiten het plangebied. Voor deze soorten geldt een vrijstelling geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen. In de nieuwe situatie zullen door de aanleg van de groenvoorzieningen en sloten nieuwe schuilplaatsen voor dergelijke amfibieën ontstaan. De kans dat strenger beschermde amfibiesoorten gebruik maken van het plangebied, is erg klein. De slootjes in het plangebied zijn niet geschikt als voortplantingsplaats voor dergelijke soorten, aangezien deze wat kritischer zijn ten aanzien van waterkwaliteit, water- en oevervegetatie en omliggend landbiotoop. In de omgeving van het plangebied zijn bovendien geen kernpopulaties van strenger beschermde amfibiesoorten bekend. In 2006 is aanvullend veldonderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van reptielen in het plangebied, zoals Levendbarende hagedis. Deze soort is destijds niet aangetroffen.

Vanwege het ontbreken van waarnemingen en doordat in het plangebied slechts marginale biotopen voor reptielen aanwezig zijn in de vorm van bermen en ruigtestroken, is de kans dat in het plangebied reptielen voorkomen verwaarloosbaar klein. Met deze soortgroep hoeft in de planvorming geen rekening gehouden te worden.

Conclusie amfibieën, reptielen en vissen

Negatieve effecten op beschermde amfibieën, reptielen en vissen kunnen redelijkerwijs worden uitgesloten.

4.3.6 Ongewervelde diersoorten

Beschrijving en effectbeoordeling

Door het ontbreken van zogenoemde waardplanten voor beschermde ongewervelde diersoorten is het voorkomen van deze soorten met voldoende zekerheid uit te sluiten. Dergelijke soorten stellen zeer specifieke eisen aan hun leefomgeving.

Conclusie ongewervelde diersoorten

Bij het ruimtelijk plan hoeft geen rekening gehouden te worden met beschermde ongewervelde diersoorten.

4.4 Beschermde gebieden

4.4.1 Natuurbeschermingswet

Het plangebied ligt buiten de invloedssfeer van door de Natuurbeschermingswet beschermde gebieden. Het dichtstbijzijnde wettelijk beschermde gebied, het Natura 2000-gebied Leudal, ligt op ruim 2 kilometer ten zuiden van het plangebied. Externe werking door verstoring, veranderingen in de hydrologie of anderszins, zijn over deze afstand redelijkerwijs uit te sluiten. Vanuit het plan hoeft geen rekening gehouden te worden met wettelijke gebiedsbescherming.

4.4.2 Planologisch beschermde natuurwaarden

Het plangebied ligt geheel buiten de Ecologische Hoofdstructuur en Provinciale Ontwikkelingszone Groen zoals vastgelegd op de Groene Waardenkaart horende bij het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL). Ook liggen in het gebied geen groene waarden die in het vigerende gemeentelijke bestemmingsplan zijn beschermd. Wel behoort het bosgebied dat direct ten noorden van het plangebied ligt tot de Ecologische Hoofdstructuur. De geplande ontwikkeling leidt niet tot een noemenswaardige toename van verstoring van het bosgebied ten opzichte van de huidige situatie. In de planontwikkeling hoeft geen rekening gehouden te worden met planologische gebiedsbescherming.

4.2.3 Boswet

In het plangebied zijn houtopstanden aanwezig die onder bescherming van de Boswet vallen. Een deel van deze houtopstanden zal verdwijnen als gevolg van de geplande ontwikkeling, namelijk de beplanting op en langs de wal ten oosten van het hippisch centrum. Voor de kap van deze houtopstanden geldt een meldingsplicht bij Dienst Regelingen van het Ministerie van EL&I. Omdat de houtopstanden binnen het vigerende bestemmingsplan niet planologisch beschermd zijn, is herplant volgens artikel 5 van de Boswet niet aan de orde.

Bijlage 1
Ruimtelijke plannen en wetgeving

De bescherming van de natuur is in Nederland vastgelegd in respectievelijk de Natuurbeschermingswet van 1998 en 2005 en de Flora- en faunawet. Deze wetten vormen een uitwerking van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Daarnaast vindt aanvullend gebiedsbescherming plaats door middel van de ecologische hoofdstructuur (EHS), die is geïntroduceerd in het 'Natuurbeleidsplan' (1990) van het Rijk.

Gebiedsbescherming

De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op de gebiedsbescherming van de Natura 2000-gebieden (Vogelrichtlijngebieden en Habitatrichtlijngebieden) en de beschermde natuurmonumenten. Ruimtelijke ingrepen die in deze gebieden plaatsvinden dan wel in de nabijheid van beschermde natuurgebieden, moeten worden getoetst op hun effecten op deze gebieden.

De Ecologische Hoofdstructuur voorziet in het behoud, het herstel en de ontwikkeling van nationaal en internationaal belangrijke ecosystemen. De EHS bevat alle gebieden waarop de inspanningen van het Rijk worden gericht om deze opgave te verwezenlijken. Dit gebeurt door ruimtelijke veiligstelling en door inzet van subsidieregelingen. Het EHS-beleid wordt op provinciaal niveau verder uitgewerkt. In de EHS wordt bij ruimtelijke ontwikkelingen het 'nee, tenzij'-principe gehanteerd. Ruimtelijke ontwikkelingen dienen getoetst te worden op effecten op de natuurwaarden. Schadelijke effecten zijn alleen toegestaan indien er zwaarwegende maatschappelijke belangen zijn en als alternatieven ontbreken. Wanneer geen sprake is van zwaarwegende maatschappelijke belangen kan aantasting van de EHS onder voorwaarden toch worden toegestaan via de beleidsinstrumenten 'herbegrenzing EHS' en 'saldobenadering'. Belangrijkste voorwaarde bij deze instrumenten is dat er een netto versterking van de EHS plaatsvindt.

Soortbescherming

De soortenbescherming heeft betrekking op alle in Nederland in het wild voorkomende zoogdieren, (trek)vogels, reptielen en amfibieën, op een aantal vissen, enkele bijzondere en min of meer zeldzame ongewervelde diersoorten en op een honderdtal vaatplanten. Welke soorten planten en dieren wettelijke bescherming genieten, is vastgelegd in een aantal bij de Flora- en faunawet behorende besluiten en regelingen. De wettelijk beschermde soorten zijn onderverdeeld in de volgende categorieën beschermingsniveaus:

- **niveau 1:** Onder deze categorie vallen in Nederland algemeen voorkomende soorten. Voor deze soorten geldt een algemene vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen, zodat geen ontheffing van de verbodsbepalingen (artikelen 8 tot en met 12) van de Flora- en faunawet nodig is;
- **niveau 2:** Voor deze soorten is geen ontheffing van de verbodsbepalingen (artikelen 8 tot en met 12) van de Flora- en faunawet nodig, mits er gewerkt wordt conform een goedgekeurde gedragscode, die door een overheid of ondernemerssector zelf opgesteld kan worden. Op dit moment bestaat er een algemeen toepasbare gedragscode voor ruimtelijke ontwikkelingen (opgesteld door Bou-

wend Nederland). Deze gedragscode moet voor ieder project worden uitgewerkt, in de vorm van een ecologisch werkprotocol en een ondertekende werkovereenkomst. Gedragscodes van andere sectoren en overheden kunnen ook voorzien in ruimtelijke ontwikkelingen. Wanneer niet gewerkt wordt conform een gedragscode moet voor deze soorten nog altijd ontheffing worden aangevraagd, waarbij de zogenaamde 'lichte toets' wordt gehanteerd. Dit houdt in dat de ruimtelijke ingreep geen afbreuk mag doen aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

- **niveau 3:** streng beschermde soorten waarvoor geen vrijstelling kan worden gegeven voor ruimtelijke ontwikkelingen. Deze categorie wordt onderverdeeld in de volgende groepen:
 - **soorten uit bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten:** Wanneer de functionaliteit van het leefgebied van deze soorten aangetast wordt (en deze aantasting niet door het nemen van verzachtende maatregelen afdoende te niet kan worden gedaan) is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Een ontheffingsaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan de volgende criteria: 1) er zijn geen alternatieven voorhanden en 2) de ruimtelijke ingreep doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Voor een ontheffingsaanvraag moet aan beide criteria worden voldaan.
 - **soorten uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn:** Wanneer de functionaliteit van het leefgebied van deze soorten aangetast wordt (en deze aantasting niet door het nemen van verzachtende maatregelen afdoende te niet kan worden gedaan) is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Een ontheffingsaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan de volgende criteria: 1) er is sprake van dwingende redenen van openbaar belang; 2) er zijn geen alternatieven voorhanden en 3) de ruimtelijke ingreep doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Voor een ontheffingsaanvraag moet aan alle criteria worden voldaan.
- **vogels:** alle inheemse vogelsoorten zijn vermeld in tabel 2 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten. Jurisprudentie heeft uitgewezen dat voor vogelsoorten geen vrijstelling (meer) geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen. Door het Ministerie van LNV is een lijst opgesteld met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn en een lijst met vogels waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn, maar waarbij inventarisatie gewenst is. Wanneer de functionaliteit van het leefgebied van deze soorten aangetast wordt (en deze aantasting niet door het nemen van verzachtende maatregelen afdoende te niet kan worden gedaan) is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Een ontheffingsaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan de volgende criteria: 1) er is sprake van een in de Vogelrichtlijn genoemd openbaar belang; 2) er zijn geen alternatieven voorhanden en 3) de ruimtelijke ingreep doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Voor een ontheffingsaanvraag moet aan alle criteria worden voldaan. Voor alle andere vogelsoorten

geldt dat de nesten in de praktijk uitsluitend beschermd zijn wanneer deze door de soort gebruikt worden, d.w.z. in de broed- en nestperiode.

Zorgplicht

Artikel 2 van de Flora- en faunawet schrijft voor dat iedereen de algemene zorgplicht voor de in wild levende planten en dieren in acht moet nemen. Dit houdt in dat handelingen die niet noodzakelijk verband houden met het beoogde doel, maar nadelig zijn voor de flora en fauna achterwege moeten blijven.

Rode lijsten

In het kader van een mogelijke ontheffingsaanvraag dient bij de vaststelling van de "gunstige staat van instandhouding" van een soort gelet te worden op de landelijke en regionale verspreidingsgegevens van een betreffende soort. Het op 5 november 2004 gepubliceerde Besluit Rode lijsten flora en fauna is hiervoor een geschikt instrument. Rode lijsten hebben echter geen juridische status. Rode lijsten geven een overzicht van soorten die uit een bepaald gebied zijn verdwenen en soorten die in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. De Conventie van Bern vereist dat landen Rode lijsten uitbrengen. Op de Rode lijsten staan alleen soorten die zich in Nederland voortplanten, dus geen trekvisen (zoals zalm en paling) en overwinterende vogels. Er worden steeds acht categorieën onderscheiden:

1. uitgestorven op wereldschaal;
2. in het wild uitgestorven op wereldschaal;
3. verdwenen uit Nederland;
4. in het wild verdwenen uit Nederland;
5. ernstig bedreigd;
6. bedreigd;
7. kwetsbaar;
8. gevoelig.

De mate van zeldzaamheid van een beschermde soort zal dus bepalen of een ruimtelijke ontwikkeling de "gunstige staat" van een soort zal beïnvloeden. Indien dit het geval is, dan dienen compenserende en mitigerende maatregelen genomen te worden voordat de ruimtelijke ontwikkelingen in gang worden gezet. Bij het toetsen van de effecten van ruimtelijke ontwikkelingen op beschermde soorten uit de beschermingsniveaus 2 en 3, zal derhalve mede de status op de Rode lijst van die soort meegenomen worden.

